

ՊԱՅՄԱՆՔ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«ԻՐԱՆԻՆԻ» շաբաթը երկու անգամ
կ'հրատարակուի, Չորեքշաբթի և Շաբաթ օ-
րերն, Հայերէն և Երանսերէն :
Հրագրոյ խմբագրութեանը ուղղելի ու է
նամակ կամ գրութիւն պէտք է ծախքը վճար-
ուած յղուին «Առ Խմբագրական-Մասնաժո-
ղով ԻՐԱՆԻՆԻ» լրագրոյ Հայրենասիրաց
Ընկերութեան 'ի Վառնա :

LE DROIT

Վարնայի համար տարեկան 23 ֆրանք
Պուրկարիոյ քաղաքացի համար » 26 »
Պաշտարարական միութեան մասնակցող
բոլոր երկիրներու համար տարեկան 28 »
Քաժանորդագրութիւնը կանխիկ են և վեց-
ամսեայ պայմանաժամաւ ևս կ'ընդունուին :
Չեռքէ ծախուած մէկ թիւը 40 փարայ է :
Մանուցմունք 3 անգամի համար տողը 2 զրուէ :

«LE DROIT», paraissant le mercredi et le samedi, en Arménien et en Français. — Abonnement d'un an, pour Varna, fr. 23; — pour l'intérieur de la Bulgarie fr. 26
— pour les Etats compris dans l'Union — Postale, fr. 28. — Les abonnements sont payables d'avance par an ou par semestre.
S'adresser au Conseil de Rédaction du journal «LE DROIT», de la Société Arménienne HAYRENACIRATZ «des Patriotes», à Varna.

ՎԱՐՆԱ 21/2 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1885

ԺԱՄԱՆԱԿԱՐԱԿԱՆԻ

Անգղիական արտատուր գործա-
կատար Սրբ Հէնրի Տ. Ուօլֆ այս
շաբաթ օր վեհ. Սուլթանին հան-
դիսատար ունեցողութեանն ընդուն-
ուելով, իւր պաշտօնին վերաբերեալ
վաւերագրերն մատուցեր է Ն. վե-
հապետութեան :

Առանձին ունեցողութիւնը տեւեր
է ժամը երեքէն մինչև ինն : Արտա-
քին գործոց պաշտօնեայ Ասիմ փա-
շայ ալ ներկայ գտնուէր է այն տե-
սակցութեան : Կը հաւատեն թէ՛
եղիպտական ինդիքը շատ հարեան-
ցի կերպիւ առարկայ եղեր է իւ-
սակցութեան, որն որ հանրականու-
թեան մէջ մնայեր է, առանց խնդ-
րոյն խորը մտնելու :

Սոյն ընդունելութեան մանրա-
մասնութիւնը «Մօնիթօր Օրիանթալ»
թերթը հետեւեալ կերպիւ կը
պատմէ :

«Շաբաթ օր, կըսէ, Սրբ Տրու մ-
միւս Ուօլֆ ընդունուեցաւ վեհ.
Սուլթանին կողմանէ, երտրդի պա-
պաւորը, Գահայից գահին մէջ,
ի հանդիսատար ունեցողութիւն :
Պատերազմական պաշտօնեայ Ղալի
Օսման փաշայ, Մեծ արարողաբեւ
Միւնիք փաշայ, Կոյսեր թիկնապահ
Տերօլի փաշայ, ներկայ կը գտնուէ-
ին այն ընդունելութեան :

Սրբ Հ. Տրու միւս Ուօլֆ մատուց
վեհ. Սուլթանին թագաւորին ձե-
ռագիր նամակը, որ գիրքը արտա-
սովոր գեղատեսիլութեան պաշտօնին
մէջ կը հաստատուէ :

Յիշեալ նամակին պարունակու-
թեան խմատը հետեւեալ ըլլալ կը
հաւատան : Վիկթորիա թագուհին՝
այժմու Սուլթանին հօրը՝ Ալգուիւ
Մէհմետ ուղղութիւնն ու օրինաւ-
րութիւնը գովեստիւր յիշատակելէն
յետոյ, և յիշեցնելով թէ զնոյն ին-
քէն Սուլթան Համիտ ալ առիթ
ունեցած էր ճանչնալ Սուլթան Ալ-
աիւ Աղիյի հետ միասին յԱնգլիա
ըրած ուղեւորութեանը միջոցին, կը
խօսի Անգլիոյ և Թուրքիոյ վաղեմի
բարեկամութեանը վրայօք, և կը
յաւելու ըսել թէ՛ մեծ յոյս ունի
Թուրքիոյ այժմու վեհապետին բա-
րե կամեցողութեանը վրայ եղիպ-
տական ինքրոյն մէջ համաձայնու-
թեամբ կարգադրութեան մը գալ
յանգընու համար : Թագուհին կը
վաւերէ Ն. վեհապետութեան անձ-
նական և կորովի կամեցողութեանը

վրայ, որոյ գիտութիւնն է եղիպ-
տակ բարեկեցութիւնն ու բարօրու-
թիւնը : Նամակը կ'աւարտի առ Սուլ-
թանն ուղղեալ ինդակցութեամբ :
Սոյն նամակին ընթերցումէն յե-
տոյ, Սուլթանը կը պատասխանէ թէ՛
կը գնահատէր Անգլիոյ բարեկամու-
թիւնը և հաճութեամբ կը հաստա-
տէր Կոյսերութեան անանջատ մասն
կողմ եղիպտակ. վրայ Թուրքիոյ ու-
նեցած գերիշխանութեան ճանաչու-
մը Անգլիոյ կողմանէ :

Ն. վեհապետութիւնը ապա կը
յաւելու թէ՛ քիչ օրէն մի քանի
բանագնացներ պիտի անուանէ, ո-
րոց պաշտօնը պիտի լինի սոյն ուղ-
ուած համաձայնութեան հիմունքը
որոշելու համար բանակիլ և խոր-
հրդակցիլ Ն. վեհապետութեան հետ :

Սոյն տեսակցութեան մէջ պաշտօ-
նական թարգմանչի պաշտօնը կը
վարէր Պ. Հիւկօ Մարիւլ :

Սրբ Տ. Ուօլֆ նոյն օրն մեկնելով
պալատէն, հետեւեալ կ'երակէ օրը
գարձեալ վեհ. Սուլթանին կողմա-
մանէ մասնատար ունեցողութեան
կ'ընդունուի, որ կը տեւէ ժամը եւ-
րոպական Յէն մինչև Գը, որ ատեն
երեկոցեան թէյն առնելէն յետոյ՝
կը մեկնի ի թէյնապահ :

Կ. Պօլէն առնուած վերջին թեր-
թերն կը ծանուցանեն թէ՛ վեհ.
Սուլթանին ծանուցած բանագնաց-
ներն ստիպուին չեն նշանակուած :

—Կը հաւատան թէ Արգարու-
թեան գործոց պաշտօնեայ Հասան
Ֆէհմի փաշայ, որոյ ի Լիւստրա ըրած
ուղեւորութենէն ի վեր առողջական
վիճակը խանգարուած էր, փափաք
յայտներ է հրաժարիլ իւր այս գոր-
տարատար պաշտօնէն, քիչ մը ժա-
մանակ հանգիստ առնելու համար :
Ն. վեհապետութեան անցեալ օր կոյ-
սերական պալատը կանչուեր է, և
կը կարծուի թէ հրաժարականն ըն-
դունուեր է :

—«Մօնիթօր Օրիանթալ» թեր-
թը կը ծանուցանէ թէ՛ մի քանի օր
յառաջ Բանկալթիի շրջակայքը՝
տաճկերէն լեզուաւ՝ ազատամբական
գրգռիլ յայտարարութիւններ տես-
նուեր են պատերու վրայ փակցուած :

—Իզմիրէն կը գրեն «Մօնիթօր»
թերթին օգոստ. 29 թուով թէ, Այ-
ադնի գաւառի Սարաթքէյի վիճա-
կէն իզմիրցի վաճառականի մը քաշ-
ուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ
թէ՛ լազմաթիւ վաճառականը թը-
ուականէն 3 օր առաջ գէպի Բօնեա
մեկնելով, Նաղլըի և Սարաթքիի
միջև հուլիսհարաց հրատակէ մը

յարձակում կը կրեն : Կարալանին
ընկերացող Բօնեայի հինգ վաճա-
ռականը մահացաւ կերպիւ կը վիրա-
ւորուին և անոնցմէ մին՝ Հասան
Չալուշ անուն՝ կը մեռնի ստացած
վերքերէն : Վաճառացի մեծագոյն
մասը առողջացաւ ձեռքը կ'իյնայ,
որը ճանրորդաց վրայի գտնուած
ամբողջ ստակը կը կողոպտեն : Բոլոր
գաւառին ժողովուրդը կը յաղուի
այս դէպքին վրայ :

—Ուստիոյ Ներքին Գործոց նա-
խարարին՝ Թալիթի կոմիսն՝ առող-
ջութիւնը այնպիսի վիճակ մը ստա-
ցած է որ նա չպիտի կարողանայ վե-
րադառնալ վարել իւր պաշտօնը :

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամեն Ս. Պատրիարք Հայրն, ըն-
կերակցութեամբ Պատրիարքարանի
գործակատար Ֆրէնկեան Աբրահամ
էֆէնտի, երկուշաբթի օր Կայս-
պալատը գնաց իւր շնորհաւորու-
թիւնները մատուցանելու առ վեհ.
Սուլթանն իւր գահակալութեան
տարեգարծին առթիւ և պատիւ
ունեցաւ Ն. վեհապետութեան
ներկայանալու :

Առանալի Հայոց կողմէ քանի մը
հարիւր ստորագրութեամբ հանրա-
գիր մ'ուղղուած է Ամեն Ս. Պատ-
րիարք Հօր, որով կը գանգատուի
Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին ընդհանուր
ընթացից և ինչ ինչ քմահաճ անօ-
րինութեանց դէմ, և կը խնդրուի
պատրիարքարանի իրաւասութեան
ներքեւ սահմանադրական վարչու-
թեան մը կազմութիւնն յՄասնա,
յիշեցնելով թէ Կիլիկիոյ այս բազ-
մահայ քաղաք ազգ. տեսութեամբ
շատ աւելի զարգացեալ վիճակ մը
ունէր երբ սահմանադրական վար-
չութիւն մը կը վայելէր Ազգ. Պատ-
րիարքարանի իրաւասութեան ներ-
քեւ :

Ամենայն Հայոց ընդհանրական
Հայրապետի հաստատութեան խըն-
դրոյն նկատմամբ Զմիւռնիոյ Գաւա-
ռական Ընդհ. Ժողովոյ կողմէ բո-
լորոյ հեռագիր մ'ուղղուած լինե-
լով, Քաղ. Ժողովն ընթերցաւ զայն,
և նկատելով որ օոյն խնդիրը գեռ.
պաշտօնագէտ չէր եղած Ազգ. վար-
չութեան օնգանին վրայ, և թէ խըն-
դրոյն նկատումն կը վերաբերէր նախ
և առաջ Խառն Ժողովոյ, վերապա-
հեց զայն նոյն Ժողովին :

Կաթողիկոսական հաստատման առ-
թիւ իզմիրի գաւառական ազգ. ժո-
ղովոյ կողմանէ Ամեն Ս. Պատրիարք
Հօր ուղղեալ բողոքադրոյն մէկ
պատճէնը «Արեւելք»էն արտատպե-
լով կը հրատարակուի :

ՊԱՏՃԷՆ ԲՈՂՈՒՅՑ
ԶԻՒՆՈՒՆԻՑ ԳԱՆՈՒՄԱՆ ԺՈՂՈՎԻ
ՄԵՐԷ ԴԵՍ 13 ՕԳՈՍՏՈՍ 1885

Ուղղեալ առ Ամեն Ս. Պատրիարք
Գաւառական Ժողովն նկատելով
որ Ռուսաց Տէրութիւնն Ազգին ըն-
տրած Կաթողիկոսին տեղ, հաստա-
տած է զՄակար Սրբազանն, որ չ'է
թէ Ռուսիոյ, Թուրքիոյ, Հնդկաս-
տանի և Պարսկաստանի Հայոց, այլ
միայն օտար իշխանութեան մ'ընտ-
րեալն է,

Նկատելով որ անոր հաստատու-
թիւնն կաթող. պաշտաման մէջ Հա-
յաստանեայ Եկեղեցւոյ առարկա-
կան իրաւանց և ընտրական օրինաց
բոլորովն հակառակ է,

Նկատելով որ այսպիսի հաստա-
տութիւն մը Արարատեան Մայր Ա-
թոսոյ գոյութեան մեծ վտանգ
կ'սպառնայ,

Նկատելով նաեւ որ Կեդր. Ազգ.
Ժողովին, այսինքն բոլոր Թուրքիոյ
Հայոց, ինչպէս նաեւ Ռուսիոյ Հայոց,
այս է՝ ամբողջ Ազգի մը կամքն, ըն-
տրութեան անբռնաբարելի իրա-
ւունքն և Ս. Պատրիարքի նախագա-
հական ճառով և երեսփոխանու-
թեան ուղերձով գահաւանդութեամբ
և հանգիստապէս հռչակուած Համ-
ազգային ժողովին ընտրութիւնն ա-
ռաթուր կ'ստուած են,

Եւ Գաւառական Ժողովն համոզ-
ուած ըլլալով որ ոչպիսի ծանրա-
կըչիւ պարագայի մը մէջ լուռ ու
անտարբեր մնալը դաւաճանել է թէ՛
Ազգ. Եկեղեցւոյ գոյութեան դէմ
և թէ՛ Ազգային Սահմանադրութեան
դէմ որով Օսմ. վեհ. Սուլթանները
ճանչցած և հաստատած են Հայոց
մասնակցութեան իրաւունքը կաթո-
ղիկոսական ընտրութեան, կը բողո-
քէ առաջի Ազգին, առաջի պատ-
մութեան և առաջի Աստուծոյ, և
միաձայն հաւանութեամբ կ'որոշէ
յանուն Զմիւռնիոյ վիճակի օրինա-
տէր և իշխանութեան բարեպաշտ ժո-
ղովրդեան ճանաչել ընաւ զՄակար
Սրբազանն իբրեւ Կաթողիկոս, եթէ
երբէր ընդունի այդ պաշտօնն և
ամեն յարաբերութիւն դադարեցնե-
լով իշխանի հետ ջանալ վերա-
հաստատելու ընդհ. Հայրապետու-
թեան բռնաբարեալ իրաւունքն և
մինչև որ չ'ըզովի բոլոր Ազգին կամ
անոր մեծամասնութեան կամքը ներ-
կայացնող Կաթողիկոս մը Արարատե-
ան Մայր Աթոռին վրայ, շարունա-
կել, ըստ առաջնոյն, յիշատակել
Հոգեւոր Գէորգ Գ. Կաթողիկոսի
անունը :

Գաւառական Ժողովն իւր այս ար-
դար բողոքը կ'ուղղէ առ Կեդր. ազգ.
վարչութիւնն ի պարտ ու պաշտաճ
տնօրինութիւն :

Ատենապետ Ատենադպիր
Գր. Զինկերեան Մ. Մանուկեան

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐՈՅ

Թուրքիոյ Հայոց պատմութեան վերջին տարիներու դէպքերն եթէ մի անգամ հարեանցի մը զննեմքիլը տեսնեմք որ Կ. Պոլսոյ Հայոց հանդուցեալ Ներսէս Պատրիարքը, — որ որ Պերլինի դաշնագրին ստորագրութեան թուականէն՝ 1878էն վեր իւր Պատրիարքական պաշտօնավարութեանը հակառակ ստորագրեալ մին ըրեր էր գաւառաց մէջ պատահած զեղծմանց, բռնութեանց և անիրաւութեանց տեղեկագրոց մէն մօրինակը՝ ինչպէս Բ. Դրան, նոյնպէս և իմանդամայն Պերլինի դաշնագրին ստորագրող Մեծ Տէրութեանը գեապանոյր հաղորդել, որպէս զսոցա ուշագրութիւնը հրաւիրէ Պերլինի մէջ թուրք կառավորութեան հանդիսապէս ըրած բարենորոգման խոստումէն ի վեր՝ Հայաստանի ժողովրդեան գանձած արդահատելի կացութեանը վրայ) —, Մեծ Եպարզոս Սալիս փաշայի կողմանէ հետեւեալ իմաստիւ լոյսորոշ պատուէր մը կ'ընդունէր թէ՛ «այսուհետեւ տղերիւրալ է Հայոց Պատրիարքի «օտար գերազանց ոչ միայն գաւառական հայրտահարութեանց անտեղեկութիւնը հաղորդել, ոյլ և մինչև իսկ նոցա հետ ունէ պաշտօնական յարաբերութեան մէջ գտնուելու

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Թողալ որ դէպքերն ինքնին գ
հաստատուելու մեր այս քառօր ,
այն չորս ժամու այն երկուր տև

Դժբաղդարար ասկէ տեկի լուս
դոյն վիճակ մը չեմք հարող նախ
տեսել, եթէ Հոյերն ալ չլրկն
պատկին հաստատամիտութեան
անճնադճութեան ջանքերնին, պատ
րաստ դռնու ելլու համար օգու

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այսին պէս իւր յիշէ թէ, իւրով
Անդ դիտկան խորհրդաւորներն վառ
մաննն առթիւ՝ յսնուն թաղ տ հազ
արտասանութեամբ ճառին մէջ՝ մեծ յո
մէ գրութեամբ իւր տեսնուէր ապստո
բապետին մօտ հոսանք վերայ Ստաւր
նի խաղաղացմանը համար :

«Մեր ևս, յիշեալ երկրին մասա-
լուս խաղաղացման մը անկապու-
թիւնն յայտնելով հանդերձ, գիտել
տուած էինք թէ՛ ապստամբութիւնը
մինակ մէկ մարդու մը ազդեցու-
թեանը վերագրելի գործ մը չլինե-
լով, յիշեալ գլխաւորին մահը չպի-
տի կրնար յառաջ բերել այն ար-
գիւնքը՝ որ կ'ապաստուէր :

«Գահիրէէն օգոստ. 24 թիւ հեռու-
գիր մը կը գայ հաստատել մեր այս
ըսածին ճշգրտութիւնը : Յիշեալ հե-
ռագրին համեմատ 4000 Սուսան-
ցիք գրուած են զՏոնկոյա : Այս
գէտքը վերադին անգամ մ'ալ կը
հաստատէ թէ՛ ապստամբաց եւան-
գը տակաւին չէ մտեր, հակառակ
իրենց գլխաւորին մահուանը :

«Ինչպէս կ'երևի Սուսանցիք իրենց
քայլերուն առաջը սեւ արգելքի չը
հանգիպելով, շատ չ'անցած պիտի
գան համին ի վառի-Հայֆա, որ
շատ հեռի չէ Տոնկոյէն :

«Կը վախճուի որ Սըր Տրումբնո
Ուօրթի տակաւին յեղիարտու չ'աւան-
մանած, ապստամբք մի գուցէ Ե-
գիպտոսի մինչև սիրտը յառաջ քա-
լելու ժամանակ ունենան :

«Այսպիսի գէտք մ'ստուգիւ յա-
ւալի բան կը լինէր, վասն զի վա-
սակար է թէ ընդհանուր քաղաքա-
կըրթութեան և թէ ի մասնաւորի՝
Երուսաղեմի տէրութեանց շահույթը :

—Պերլինի լրագրիւնքն կը ժրի-
տեն թէ՛ զօրապետ Մլըքա Մոհամեմ
Խան՝ պաշտօն ստանձնած լինի պար-
սիկ կառավարութեանը բանակին
համար՝ դերմանացի սպաներ և
պաշտօնատարներ վարձելու :

—Ս. Բէթէրպոլի ըկէն կը ծանու-
ցանէն Լոնտոնի լրագրի մը թէ՛
յիշեալ մայրաքաղաքին Օսմ. գեա-
պան Շարիք փաշայ երկու ամսուան
համար թաղակալութեան հրաման
լսող-բերով, հրաման տուցեր է որ
մինչև սեպտեմբ. ամսայ վերջը պէտք է
Ռա սաստան մնայ :

—Կարկաթայէն օգոստ. 29 թիւով
քաջուած հեռագիր մը, անփոփոխ
սահմանադրութեն հասած նորագոյն
տեղեկութեանց համեմատ, կը ծա-
նուցանէ թէ՛ սահմանադր. անգլիա-
կան յանձնակալի անգամը գիտեր
են Հերադի կառավարչին հետ, վա-
սըն զի այս վերջինը նոցա նամակաց
գաղանկիւր դուրս հաներ է, և պատ-
շտից օրինաց ու քաղաքավարու-
թեան բոլորովին հակառակ կերպի
վարուել է նոցա հետ : Այս գէտքին
պատճառաւ բոլոր բարձուեր է Սֆ-
զանստանի Լալիին :

—«Թայմը» տուցած է հեռագիր
մը ի Գահիրէէ, որ կը ծանուցանէ
թէ՛ Բատուրայի բերդապահ զօրքն ա-
պստամբաց հետ համաձայնութեան
եկած են : Զօրքը կերած էին շահե-
րը և էշերը և չէր մնացած բան մը
աղանել զանոնք սովամահ ըլլալէ :
Այժմ բերդապահը և ապստամբք
միասին կը բնակին քաղաքին մէջ,
բոլոր համաձայնութեան պայմաննե-
րէն անձանիթ են : Կըսուի թէ Օս-
ման Տիկին յոյժ զայրուցած է վա-
սըն զի բերդապահ զօրաց կեանքը
խնայուեցաւ : Սէնտարի բերդա-
պահը գեւ կը շարունակեն դիմադ-
րել :

—Սպանիական նոր կառավարիչը
որ գլխաւոր էր Գանարեան կղզիե-
րը՝ բանութեամբ արտաքսուեցաւ,
վասն զի բնիկը կը վախճային թէ նա
քօլերա կը բերէր իւրեանց մէջ :

Varna Mercredi le 21 |2 Sept.

«LE DROIT» INTERDIT

Par ordre de la S. P. Ottomane
l'entrée du «Droit» en Turquie est
interdite . . .

L'ordre est péremptoire . . . ture
. . . il n'y a qu'à obéir ; et nous
le faisons, non cependant sans nous
demander: pourquoi ?

Chez le Turc tout est arbitraire,
comme son existence qui n'a au-
cune raison d'être ; le mandat in-
terdisant l'entrée du «Droit» en
Turquie ne porte aucun raisonne-
ment ; c'est dire simplement : «Le
Droit» ne doit pas entrer dans les
domaines de l'Injustice . . . » Et
c'est naturel !

Nous nous référons pourtant au
jugement de nos lecteurs, au ver-
dict de nos confrères, du langage
modéré que «Le Droit» usait à l'é-
gard de l'Empire ottoman, du choix
des faits positifs et rapportés par
les journaux turcs mêmes de la Ca-
pitale ottomane, qu'il reproduisait
dans ses colonnes, et des conseils
absolumentement conciliants qu'il con-
tenait à l'adresse du Gouvernement
de S. M. le Sultan, en vue des in-
térêts réels de celui-ci même.

Pourquoi donc ce sort est-il fait
au «Droit» en Turquie ? Voilà l'é-
nigme !

En repassant à la dérobée les é-
vénements de ces dernières années
de l'histoire des Arméniens de la
Turquie, nous trouvons l'ordre don-
né à Mgr Nersès, le feu patriarche
des Arméniens à Constantinople,
par lequel S. A. le Grand-Vizir in-
terdisait formellement à S. Béati-
tude, de rapporter aux représen-
tants des Grandes Puissances, les
faits d'injustice et les atrocités
commis dans les provinces sur le
peuple Arménien, rapport que Sa
Béatitude s'était fait un devoir
d'adresser périodiquement aux Am-
bassadeurs des Puissances signa-
taires du Traité de Berlin, en vue
d'appeler leur attention sur la si-
tuation faite au peuple, depuis les
promesses solennelles émises à Ber-
lin par les Turcs.

Cet ordre de la S. Porte mirait
naturellement au but de cacher la
vérité des choses aux yeux des
grandes Puissances, et il est évident
que les hommes d'Etat ottomans,
qui ont tout intérêt à maintenir le
statu-quo en Arménie, où il pui-
sent des richesses à la ruine du
peuple Arménien, et à représenter
cette province sous la couleur de
rose, n'ont pu voir de bon œil l'ex-
istence d'une feuille, rédigée en
une langue cosmopolite à la por-
tée de toutes les nations du monde
révélant à tout le monde la situa-
tion réelle de l'Arménie Turque.

C'est là donc tout le secret de
l'ordre d'interdiction émis contre
l'entrée du «Droit» en Turquie.

Mais, mal s'y prend S. A. Saïd pa-
cha, car il nous met désormais en
demeure de requérir des Puissances
signataires du Traité de Berlin ce
que nous espérons pouvoir obtenir
par la bonne volonté du gouverne-
ment de S. M. le Sultan, en lui
exposant directement en dans toute
sa nudité la situation de ses sujets
Arménien en Asie.

BULLETIN POLITIQUE

Quelles que soit l'opinion expri-
mée des feuilles officieuses concer-
nant la portée politique de l'entre-
vue des Souverains d'Autriche-Hon-
grie et de la Russie à Kremsier,
entrevue qui vient d'avoir lieu en
présence des premiers Ministres de
ces deux pays, on ne peut se trom-
per d'avancer qu'elle avait une im-
portance évidemment plus saillante
que celle d'une simple visite de
courtoisie.

En attendant que les événements
viennent à confirmer ce que nous
avançons, la durée de quatre heures
qu'ont donné à leur entrevue M.
Giers, Ministre de S. M. le Czar
et M. le Comte de Kalnoky, Minis-
tre d'Autriche-Hongrie, est à elle
seule assez éloquente, pour édifier
les plus incrédules sur la nature des
questions qui seraient traitées entre
ces deux hommes d'Etat de deux
Empereurs, se donnant la main si
fraternellement. Cela nous rappelle
l'histoire des courtoisies de la même
nature qui précédaient la guerre
de 1878, entre la Russie et la Tur-
quie, et quelque optimiste que nous
voulions être, nous ne pouvons
nous empêcher de donner crédit à
la croyance annoncée par le cor-
respondant du «Times» que M. Giers
obtint de M. Kalnoky la garantie
de la neutralité de la Turquie dans
une éventualité de guerre anglo-
russe.

C'est donc encore une fois l'O-
rient que est en butte des agisse-
ments de ces éminents politiciens;
serions-nous trop pessimistes de
dire dès maintenant que nous som-
mes encore une fois à la veille d'as-
sister à quelque répétition de ces
scènes si déplorables qui viennent
souvent troubler et attrister l'O-
rient . . . !

Heureusement cependant le der-
nier mot n'est pas encore dit ; la
participation du prince de Bismarck
au congrès des deux Ministres d'Au-
triche et de Russie, par le fil télé-
graphique seul, atteste que le plan
arrêté n'est pas définitif, et les Em-
pereurs en se donnant congé, pro-
mettent de se «revoir» et «bien-
tôt» . . .

Ils vont donc se réunir encore
et «bientôt» ; le jour n'est pas fixé,
mais bien probablement c'est le ré-
sultat de la mission du Sir Henri
Drummond Wolff à Constantinople
qui en déterminera l'époque.

Qu'on se préoccupe donc de la
neutralité de la Turquie, c'est là un
signe que les accords préliminaires
établis au congrès à deux de Krem-
sier ne sont point d'intérêts pure-
ment européens ; l'Orient est en
scène, et quelle que soit la distance
du lieu du drame, les petites na-
tionalités de l'Orient en doivent su-
bir les empreintes heureuses ou
fâcheuses.

En ces prévisions, nous deman-
dons: quel sera le sort qui tombe-
ra en partage au peuple arménien
dans l'éventualité d'une complica-
tion en Orient ? Serait-ce encore
simplement de faire les frais de la
scène, comme cela a été le cas dans
la dernière guerre russo-turque ?
n'aura-t-il de nouveau que la fa-
mine et la misère pour toute com-
pensation à ses maux et souf-
frances ?

Malheureusement nous ne pou-
vons en présager mieux, si les Ar-
méniens ne redoublent d'efforts,
d'abnégation et de résolution, pour
être prêts à profiter des circons-
tances qui «bientôt» vont se pré-
senter dans le monde politique. En
ce moment solennel, nous faisons
donc ouvertement appel à la pers-
picacité et au courage de tous les
patriotes arméniens de se tenir
prêts à toute éventualité ; c'est sur-
tout aux «Patriotes» de l'Arménie
Turque que nous nous adressons:
il est temps qu'ils resserrent leurs
rangs et qu'ils soient prêts à l'at-
taque au premier signal donné . . .

NOTES DU JOUR

On assure de Madrid que les na-
vires espagnols, partis de Manille,
ont occupé l'île Yap et le groupe
des îles Pélen, sans rencontrer au-
cun bâtiment allemand.

La «Gazette d'Allemagne du
Nord», dans une polémique avec la
«Germania», dit qu'il est hors de
doute pour elle que, conformément
à la politique coloniale suivie jus-
qu'à présent, l'incident des Caro-
lines sera soumis à l'opinion public
par la publication des documents
relatifs à cette affaire.

Le «Diritto» de Rome croit sa-
voir que les Italiens ont occupé
réellement l'embouchure du fleuve
Juba.

Le bulletin cholérique Havas
donne pour le 30 août : Marseille
25 décès ; Toulon 21.

Pour le 31 août : Marseille 24 ;
Toulon 15 ; en Espagne 1220.

Le choléra a éclaté à Nangasaki
(en Japon).

Des manifestations anti-alleman-
des continuent dans toutes l'Es-
pagne ; des souscriptions sont ou-
vertes pour l'achat des navires de
guerre.

Le marché international des céréales a été ouvert le 1 sept. à Vienne. Suivant le rapport du secrétaire général d'Autriche-Hongrie, il pourra exporter 6 millions quintaux métriques du froment; 3 1/2 millions quintaux métriques de l'orge; il ne pourra pas exporter ni seigle ni avoine.

Le télégramme Havas du 1 sept. dit que le choléra diminue légèrement en Espagne; Marseille et Toulon restent sans changement.

Une dépêche de Kiew annonce que le Czar et la Czarine sont repartis pour Pétersbourg.

Mr. Gladstone est revenu d'Écosse à Londres.

On mande de Shanghai au «Times» que M. Robert Hart a donné sa démission de plénipotentiaire de la Grande Bretagne à Pékin, pour redevenir inspecteur général des Douanes.

Dans son bulletin politique d'avant-hier, l'«Osmanli» s'occupe des progrès de l'insurrection au Soudan. Voici ce que dit, textuellement, notre confrère:

On peut se rappeler que, dans le discours prononcé, au nom de S. M. la Reine d'Angleterre à l'occasion de la clôture du Parlement anglais, il avait été fondé trop d'espoir sur la mort du chef des rebelles pour la pacifications au Soudan.

Tout en exprimant l'espoir d'une prochaine pacification de ce pays, nous avons fait observer que le soulèvement ne devant pas être attribué à l'influence d'une seule personne, la mort du chef ne produirait pas l'effet qu'on en attendait.

Une dépêche de Caire, datée du 24 août, vient de démontrer la justesse de nos réflexions; d'après ce télégramme, la ville de Dongola serait occupée par 4000 Soudanais. Cela prouve une fois de plus que l'ardeur des insurgés ne s'est pas ralantie malgré la mort de leur chef — si toutefois cette mort est vraie.

A ce qu'il paraît, les Soudanais ne rencontrant aucun obstacle sur leur parcours, ne tarderont pas à arriver jusqu'à Wady-Halfa, qui n'est pas trop éloigné de Dongola.

On craint qu'avant l'arrivée de sir H. Drummond Wolff en Egypte, les insurgés n'aient pénétré assez avant dans le cœur du pays.

Nous ne pouvons que regretter l'existence d'un pareil état de choses, qui est tout à fait nuisible aux intérêts de la civilisation en général et à ceux des puissances européennes en particulier.

Les journaux de Berlin démentent que le maréchal Mirza Mohsin

Khan ait cherché à engager des officiers et des fonctionnaires allemands pour le gouvernement persan.

On mande de St-Petersbourg à un journal de Londres que l'ambassadeur ottoman en cette capitale, ayant demandé deux mois de congé, a reçu l'ordre de rester en Russie jusqu'à la fin de septembre.

On télégraphie de Calcutta le 29 août, que des avis récents, reçus de la frontière afghane, portent que les membres de la commission anglaise pour la délimitation de cette frontière, sont actuellement irrités contre le gouverneur de Hérat, parce que celui-ci a violé le secret de leurs lettres et a agi avec un manque complet de courtoisie à leur égard.

Des réclamations ont été, à cet effet, adressées à l'Emir d'Afghanistan.

NOUVELLES DIVERSES

S. E. Sir Henri Drummund Wolff a remis, samedi dernier ses Lettres de créance à S. M. le Sultan en audience solennelle.

L'audience privée a duré de trois heures jusqu'à neuf heures. Assim pacha, ministre des affaires étrangères, a aussi assisté à l'entrevue. On assure que la question égyptienne a été seulement effleurée, la conversation ayant resté dans les généralités, sans entrer dans le fond de la question.

Voici comment le «Moniteur Oriental» décrit les détails de cette audience solennelle:

Sir H. Drummund Wolff a été reçu, samedi, par S. M. le Sultan, en audience solennelle, dans la salle du Trône, au Palais de Yildiz. LL. EE. Ghazi Osman pacha, ministre de la guerre, Munir pacha, grand maître des cérémonies, et Dervich pacha, aide de camp général de Sa Majesté, assistaient à la réception. Sir H. Drummond Wolff a remis à Sa Majesté la lettre autographe de la Reine qui l'accréditait en qualité d'envoyé extraordinaire en mission spéciale.

Si nos renseignements sont exacts, voici quel serait, en substance, le contenu de cette lettre. La Reine, après un éloge de la loyauté du père de S. M. le Sultan et avoir rappelé au Sultan Hamid qu'Elle l'a connu lors de Son voyage en Angleterre avec le Sultan Abd-ul-Aziz, parle de l'ancienne amitié de l'Angleterre et de la Turquie et ajoute qu'Elle a un grand espoir dans le bon vouloir du Souverain pour arriver à un arrangement dans la question égyptienne. La Reine admet et reconnaît la souveraineté de la Turquie sur l'E-

gypte, et Elle compte spécialement sur la volonté forte et personnelle de Sa Majesté qui, Elle est sûre, a le bien-être et la prospérité de l'Égypte à cœur. La lettre se termine par des félicitations pour le Souverain.

Après la lecture de cette lettre, le Sultan a répondu qu'Il appréciait l'amitié de l'Angleterre et qu'Il constatait avec plaisir la reconnaissance de la souveraineté de la Turquie sur l'Égypte, partie intégrante de l'Empire dont il tenait à assurer le bien-être et la prospérité. Sa Majesté a ajouté que dans quelques jours, Elle nommerait un ou plusieurs négociateurs chargés de discuter les bases de cette entente.

M. Hugo Marinitch servait d'interprète officiel.

Dimanche, Sir H. Drummond Wolff a été reçu par Sa Majesté, en audience privée. Aucun échange de vues n'a eu lieu sur l'objet de la mission. Après avoir pris le thé avec Sa Majesté, Sir H. Drummond Wolff est rentré, vers 9 heures de la nuit, à Thérapia.

— On affirme que S. E. Hassan Fehmi pacha, ministre de la justice, dont l'état de santé laisse à désirer depuis son voyage à Londres, a manifesté le désir d'être relevé de ses pénibles fonctions, pour pouvoir prendre un peu de repos.

Son Excellence a été mandée, l'autre jour, au Palais. On croit que sa démission sera acceptée.

— Sir H. Drummond Wolff assistera, aujourd'hui, au baptême de l'enfant du général Borthwick, commandant de la gendarmerie de la Roumélie-Orientale. Sir H. Drummond Wolff quittera bientôt l'hôtel Péta de Thérapia pour s'installer à l'ambassade anglaise à Péra.

— Un fait regrettable vient d'avoir lieu à Razgrad:

Le ministère avait mis en vente aux enchères publiques une certaine quantité de vieilles armes et autres munitions qui se trouvaient en dépôt à Razgrad, depuis la dernière guerre Russo-Turque; l'acheteur se présente sur le lieu, il y a quelques jours, pour prendre livraison de son acquisition, mais la population l'empêche d'enlever ces armes, prétendant que le prix de vente était trop vil par rapport à l'état et la valeur des objets vendus.

Le Ministère, informé de l'incident, aurait fait dépêché de Choumla des forces militaires suffisantes pour rétablir l'ordre, et nous croyons savoir que le dépôt en mention est transporté sous escorte à Roustchouk où se trouve l'acheteur.

Nous regrettons que depuis quelques temps les incidents de cette nature se répètent assez fréquemment dans la Principauté, ce qui prouve un certain esprit d'insubordination dans le peuple, dont le

gouvernement devrait se préoccuper; le peuple qui se gouverne par une Chambre représentative, fait tort à ses représentants de se mêler directement dans les affaires du gouvernement; et nous ne pouvons que blâmer la conduite des habitants de Razgrad dans l'incident susmentionné.

— Des placards séditieux, en ture, ont été affichés aux environs de Pancaldi il y a quelques jours.

ՍԻՐԱՆՈՅՑ ԳԻՆԵՍԻՆ Ս. ՏԵՐՄԻՆ

Ամսական երջանակներն ապահովող պայմաններն դադարիկ լեզու առև Կեղեցիկ բացատրությունները նկարագրող ընտիր վիպական մի գործ է, որ ոչ ոքիս սահուն չունի թիւնը և լեզուն մաքուր թիւնը կըմբի լծակներն, ծնողական և որդիական փախուկ և փետրագույն ձևերն: Ամեն յնամանակ չամար ընթերցման արժանի երկամբությունն է, քանի է 10 զրը փառաւման կեղծոնտեղին է Կ. Կոլիս Մահմուտ փաշայ Յ. Չէնճիրճեան գրատունը:

ԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՐՔՈՒՄ

Ն. Տաղաւարեան էֆէնտիի խրատաւորութեան հրատարակեալ ուսումնական այն ամսանոցէն, որ միայն դրական գիտութեամբ կը զբաղի, ընթերցման արժանի աշատաւորութիւն մ'է: Բաժանորդութեան պայմաններն են՝ Պոլսոյ համար տարեկան 20 զրը օտար երկիրներու համար 5 ֆրանք: Գիտել առ Արտական տպարան Յակոբեան-խան վերի յարկ, Կ. Կոլիս:

ԱԶԳ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՐԹԱՐԱՆ (Գրքերէն վարձարան)

ԳԻՇԵՐՈՒԹԻՆ ԵՒ ՅԵՐԵԿԵՆՑ

Այս կրթարանն հաստատուած է 1876 Յուլիս Աին և, իրեն երկրորդական (սեփական) վարձարան, վարձարանէն է հասարակաց կրթութեան պարտնէութիւնէն:

Երկրորդական վարձարանի մէջ տաւանդելի բոլոր ուսմանը և Հայերէն, Թուրքերէն, Գաղղիերէն, Անգլիերէն, Եւրոպական լեզուներն ընդհանուր ուսուցչական ընտիր մարմնոյ մի:

Երկրին և աղղին պիտոյից համաձայն մի քանի կարեւոր փափաքները մաս ալիս դասն ուսմանց Յայերէն մէջ, ի մասին մանաւանդ լեզուաց ուսուցչան, սկսեալ յառաջիկայ շրջանէն:

Այս կրթական հաստատութեան մէջ տարուած առաջնական և բարձրական ինտմըն հաստատութիւններն ինտմըն, որ արդէն ծանօթ է Հայ հասարակութեան: Մասնաւոր յայտ դրողացից Ուսումնաւորացի թիւն է յարկ 28:

Կրթարանիս Ժ. տարեշրջանն պիտի սկսի յառաջիկայ Օգոստոս 29 հինգշաբթի օրէն: ուսմանաց փութուման Օգոստոս 26 երկուշաբթի օրէն:

Նոր աշակերտ տալու փափաքող ծնողք, տեղացի թէ դաւաճող, կրնան անձամբ կամ գրով բանակցել հիւրէնին հետ, որ կը գտնուի տեւն օր յօրմարէօյ, Հայկական կրթարան:

Հիմնող իր—Յիւրէն

3 Օգոստոս 1885 Կ. Կոլիս, Օրմարէօյ

RESPONSABLE T. PAPAZIAN

Imprimerie H. N. Voinicoff & Cie. — Varna